

Ödön von Horváth

Seksog tredive timer

Oversat af Villy Sørensen

Med efterskrift af Søren Gosvig Olesen

Forlaget Vandkunsten

1 Hele historien foregår i München. Da Agnes lærte sin Eugen at kende, da var det endnu sommer. De var arbejdsløse begge to og Eugen tog sit udgangspunkt heri da han henvendte sig til hende. Det var på Thalkirchner Strasse uden for den kommunale Arbejdsanvisning og han sagde at han allerede havde været uden arbejde i to måneder og at han egentlig ikke var fra Bayern, men født i Østrig. Hun sagde at hun allerede havde været arbejdsløs i fem måneder og egentlig ikke var fra München, men født i Oberpfalz. Han sagde at han ikke kendte Oberpfalz og hun sagde at hun ikke kendte Østrig, hvorefter han gav udtryk for den opfattelse at Wien var en meget smuk by og hun egentlig så ud som en wienerinde. Hun lo og han sagde om de ikke skulle gå en lille tur, han havde ikke talt med nogen i lang tid, for her kendte han kun sin værtinde og hun var en pedantisk kvabso. Hun sagde at hun boede hos sin tante og tav. Han smilte og sagde at det glædede ham meget at han nu havde lært hende at kende, ellers ville han helt have glemt talens brug. Hun sagde at man da ikke kan glemme talens brug. Så gik de en lille tur. Over Sendlingertorplatz og Stachus, gennem Dachauerstrasse, så op ad Augustenstrasse ud til Oberwiesefeld.

Da Eugen så de forhenværende kaserner, sagde han at den bedste vilje tit ingenting nytter her i livet. I det hele taget var der mange magter der var stærkere end mennesket, men sådan havde man ikke lov at tænke, for så måtte man gå hen og hænge sig. Hun sagde at han da ikke skulle sige sådan noget sørgeligt noget, det her var jo Oberwiesefeld og han skulle da hellere se hvor vid horisonten var og hvor stille luften var i dag, kun af og til kredsede en flyvemaskine over en, for derovre var luft-havnen. Han sagde at det vidste han godt og verden blev mindre og mindre, for snart kan man derovrefra flyve til Australien på to timer, ganske vist kun finansfyrsterne

med deres sekretærer og kvindelige privatsekretærer. Det var også meget morsomt, det med hr. von Löwenstein, der i luften mellem England og Frankrig ville gå på wc og derved kom i himlen. I det hele taget udviklede teknikken sig kolossalt, fornylig havde en amerikaner opfundet det kunstige menneske, det var virkelig storartet at menneskeånden når sådanne tinder, og hun ville jo også komme til at opleve at hvis det fortsætter således, vil Europa gå til grunde. Det var maskinerne ganske vist ikke skyld i, men de anarkiske produktionsforhold og han havde i går læst at økonomiens sfinxansigt langsomt vender sig mod socialismen, fordi kapitalisterne begynder at organisere sig. Hun sagde at det dér amerikanske kunstige menneske kunne nok interessere hende. Han sagde at der også i München var kunstige mennesker, men nu ville han ikke sige mere.

Det var sidst i august 1928. Det havde ikke regnet i ugevis og man spåede et kort mørkt efterår og en lang kold vinter. Det meteorologiske institut konstaterede at højtrykket over Irland veg for et lavtryk over den biscayiske bugt. Ovre i Amerika skal der allerede være faldet sne og heller ikke Golfstrømmen er helt i orden længere, hørte man i München.

Om eftermiddagen havde det ganske vist tordnet tre gange, men igen ikke regnet og efter solnedgang var det stadigvæk så trykkende lummert som havde luften feber. Først ved midnat satte støvet sig langsomt på den gennemsvedte by.

Agnes spurgte Eugen om han også mærkede hvor lummer aftenen var og så: hun havde nu så længe tænkt over og kunne slet ikke forestille sig hvad han var af profession. »Tjener,« sagde han, og hvis der ikke havde været nogen verdenskrig, ville han sikkert i dag have været på et eller andet udenlandsk grandhotel, sandsynligvis i Afrika, i Oase Biskra. Han kunne lige nu have vandret

under palmer. Han kunne have haft ti negre under sig og serveret for Vanderbilts nevø, have tjent fyrsteligt og som 50årig købt sig et lille hotel i Salzkammergut. Også pyramiderne ville han have set, hvis ikke det var for det svineri i Sarajevo, hvor serberne havde skudt den tjekkiske ærkehertug, der jo var den østrig-ungarske tronfølger. Hun sagde at hun ikke vidste hvad dette Sarajevo var for en by, hendes far var ganske vist faldet, lige i begyndelsen og så vidt hun havde hørt lå han uden for Paris, men hun kunne ikke rigtig huske noget om hele verdenskrigen, for da den i sin tid brød ud, da havde hun kun været fire år gammel. Hun huskede kun inflationen, da også hun havde været billionær, men hun ville helst ikke tænke på den, for dengang var hendes mor død af hjernebetændelse. Hun havde ganske vist ikke rigtig elsket sin mor, hun havde været meget mager og så strengt hvid rundt om munden og hun havde tit haft følelsen af at moderen tænkte: hvorfor lever det pigebarn? Endnu i dag kunne hun af og til føle angst, skønt hendes mor nu havde været død i fem år. Det var således ikke ret længe siden hun havde drømt at hun igen var helt lille og en general med lutter ordener var dukket op i køkkenet og havde sagt: »I hans majestæts navn er familiens forsørger faldet på ærens mark!« Og moderen havde bare sagt: »Sååå, hvis han bare ikke igen taber gadedørsnøglen.« Og generalen havde præsenteret gevær og var forsvundet og moderen havde sneget sig hen foran hende og havde gloet skrækkelig hadefuldt på hende. Så havde hun slukket lyset, fordi det pludselig var blevet nat, og drejet op for gassen og mumlet noget hen for sig, det havde lydt som en procession. Men pludselig var det blevet uhyggelig lyst og det var overjordisk. Og Gudfader selv var kommet ind ad døren og havde sagt til moderen: »Hvad gør du imod dit barn? Det er på det strengeste forbudt, fru Pollinger!« Så havde Gudfader smækket vinduet op og lukket for gassen.

Og Agnes forklarede Eugen: »Den slags dumheder drømmer man tit, men det var en tosset dumhed.«

Og Agnes tænkte at når hun i dag tænker tilbage på sin barndom, så ser hun sig selv sidde på gulvet i et højt værelse og lege med kulørte kugler. Udenfor skinner solen, men ikke en stråle falder ind i værelset. Hun har en følelse af at rummet svæver uhyre højt oppe over jorden. Og så ved hun at der derude dybt nede på sletten ville flyde en bred flod, hvis hun var større og kunne se ud gennem vinduet.

Lydløst kører et tog over broen. Aftenen venter i horisonten med violette skyer.

Men det hele var rigtignok helt anderledes. Himlen var skjult af bygninger og gennem vinduet i det værelse så man ned i en trist gård med skraldebøtter og forkrøblede hyldebuske. Her bankede husmødrene tæpper og når deres tæver havde løbetid, luftede de dem kun hernede, for ude på gaden klynkede kavalererne. Børn måtte ikke lege her, det forbød viceværten, efter at de havde stjålet hylden og uden hensyn til den døende onde bedstemor Biedermann på første sal havde hujet og piftet, så et eller andet fjols alarmerede brandvæsenet.

Huset står stadig i Regensburg og på tredje sal til venstre bukkede fru Helene Pollinger i 1923 under for hjernebetændelsen. Hun var enke efter den på ærens mark faldne artillerist og cigaretrepræsentant Martin Pollinger.

Omtrent fem år senere, sidst i august 1928, gik hendes datter Agnes sammen med en arbejdsløs tjener fra Østrig over Oberwiesefeld i München og fortalte:

»Da de begravede min mor, da var det den 28. oktober og så kørte jeg fra Regensburg til min tante i München. Jeg var, tror jeg, lige fyldt fjorten og frøs meget i toget, fordi der ikke var nogen varme og der ikke var noget glas i vinduet, det var nemlig lige inflationen. Tante ventede mig på hovedbanegården og græd, nu var jeg altså et forældreløst barn, dobbelt forældreløst, et ingenmandsbarn, en hel ynkk-

værdig skabning og så skældte tante frygteligt ud, fordi hun nu slet ikke har nogen idé om hvad hun skal stille op med mig, hun har jo ikke selv noget, og om jeg måske tror at hun skulle have noget og om min salig mor måske har troet at hun skulle have noget, og selvom jeg er datter af hendes eneste salig søster og denne eneste salig søster lige er død i Herren, så må man jo da vide at alle må dø, ingen lever evigt, der er intet at stille op. Og min tante sagde at slægtninge kan man virkelig ikke regne med. Jeg kom da også hurtigt til en syerske og lærte dér at sy og måtte bære pakker rundt i hele München, men syersken giftede sig et par måneder efter med en på et postkontor, i Ingolstadt. Så tog tante igen frygteligt på vej og ville smide mig ud, men jeg kom i sidste øjeblik hen til en anden syerske, dér forskar jeg en spadseredragt og så var jeg virkelig heldig, for jeg kom med det samme til en ny syerske, dér forskar jeg igen en spadseredragt, jeg har virkelig været uheldig.«

Og Agnes blev ved: i det sidste krigsår havde hendes tante engang været i Regensburg og havde sagt at hun ellers slet ikke lignede sin far, men hun havde fuldstændig hans hår, hvortil hendes mor havde bemærket: »Lovet være Jesus Krist, hvis du ellers ikke har noget efter ham!« Og så havde moderen grinet så bidsk at hun var blevet meget vred, fordi hendes far jo allerede var skudt ihjel, og hun havde meget forarget spurgt moderen hvad hun da havde efter hende. Men da var moderen pludselig blevet meget sørgmodig og havde kun sagt: »Vær du glad hvis du ikke har noget efter mig!« Hun troede heller ikke at hun havde noget som helst efter sin mor. Men hun havde set et ungdomsbillede af sin bedstemor fra Straubing og hun var blevet direkte forskrækket over hvor meget hun lignede hende. Hun kunne være hendes datter eller hendes søster. Eller hende selv.

Eugen sagde at alle mennesker har slægtninge, den ene flere og den anden færre, enten rige eller fattige, onde

eller kære, og fra enhver slægtning arver man noget, den ene mere og den anden mindre, enten penge, et hus, to huse eller en masse møg. Også egenskaber var arvelige, således blev den ene et geni, den anden kontormand, den tredje et fuldkomment fjols, men de fleste mennesker blev ikke andet end numre, der fandt sig i alt. Der var kun få der ikke fandt sig i alting og det var meget sørgeligt.

Og Eugen fortalte at han før verdenskrigen på banegårdscafeen i Temesvar havde serveret for stationsforstanderen, det var en ungarsk rumæner der var begyndt at gruble over arvelighed og havde opstillet tabeller, adderet, subtraheret, multipliceret, divideret og studeret i lexikon fra A til Z og endelig var blevet klar over at enhver på en eller anden måde er i familie med enhver anden, med enhver røver, morder, general, minister, endda med enhver romersk-katolsk præst og mirakelrabbien fra Kolomea. Det var han så blevet forrykt af og havde fra galehuset sendt breve til sin familie. Således havde han til jul gratuleret Franz Josef på følgende måde:

Kære niece!

Jeg ønsker dig en rigtig behagelig fødselsdag.

Hjertelige hilsener fra det kejserlig-kongelige privnarrehus!

Vejret er godt

På gensyn!

Kys fra

Din mama.

Og Eugen forklarede Agnes at skønt denne beklagelsesværdige mand havde været lovformelig forrykt, havde han dog haft ret, for hvert menneske er faktisk i familie med hvert menneske, men det har ingen mening at beskæftige sig med dette familieskab, thi hvis man rigtigt ville tænke over alt det, måtte man sandsynligvis også blive forrykt.

Og den gamle skomager Breitenberger i Pressburg havde nok haft meget ret da han, før han døde, havde sagt til sin forsamlede familie: »Lillebørn, når I engang er rigtig bimmelim, så tænk på mig!«

Agnes sagde at hun næsten aldrig tænkte på sine familieforhold og hun havde allerede længe undret sig over hvorledes, hvorved og hvorfor hun var kommet til at tale om dem.

Eugen sagde at han overhovedet ikke tænkte på sine forfædre. Han var jo ikke nogen aristokrat der førte bog over dem for at han på dato kunne regne ud hvornår han ville gå fra snøvsen.

Således endte samtalen om det kære familieskab. –

Dagen gæbte, den var allerede blevet træt og var ved at trække støvlerne af, da Agnes følte at Eugen snart ville røre ved hendes hofter. Det gjorde han også og sagde »Undskyld!«

2 Ti minutter senere sad Agnes og Eugen under en elm. Han havde nemlig spurgt hende om de ikke skulle sætte sig ned, han var ganske vist ikke træt, men havde dog ikke noget imod at sætte sig ned. Hun havde set noget mistroisk på ham, og han havde sat et ganske uskyldigt ansigt op, men hun havde slet ikke troet på denne uskyld og sagt at hun ikke havde noget imod at han satte sig, han kunne roligt sætte sig ned, og hvis han ville sidde ned, så ville hun også sidde ned.

Der var ikke nogen bænk i syne og de satte sig så i græsset. Under en elm.

Det var et stort gammelt træ, og solen gik ned. I vest, naturligvis.

Overhovedet gik alt sin skæbnebestemte bane, det største og det mindste, også under elmen.

Man hørte det næsten gå, så stille var der rundt omkring.